

John Banville
utilitza el pseudònim
Benjamin Black quan
escriu novel·les
políciaques
LLUÍS SERRAT

ORDRES SAGRADES
Benjamin Black

Traducció:
Eduard Castanyo
Editorial: Bromera
Alzira, 286
Pàgines: 286
Preu: 19,95 euros

“**B**lack és un artesà, John Banville prova de ser un artista”, va dir Banville l'estiu passat, quan va saber que li havien concedit el premi Príncep d'Àstúries. No és ben bé cert. Però sí que, d'entrada, de Banville meravellen *El mar* (premi Man Booker del 2005) i *L'infinit*. En català tenim la sort de poder-los llegir gràcies a aquest tàndem format per Eduard Castanyo i Edicions Bromera. Va ser *El mar* el que va fer que alguns ens interesséssim per Benjamin Black, el pseudònim amb què Banville signa les seves novel·les policiaques. En català, també el tradueix Castanyo i el publica Bromera.

El secret de Christine Falls va ser el primer llibre que tenia com a protagonista el forense Quirke. En total, Black o Banville n'ha escrit vuit d'aquesta sèrie. *Ordres sagrades* és el sisè. Trobem Quirke a la Irlanda dels anys cinquanta, és per això que en aquesta novel·la no hi ha mòbils, que no gosa preguntar a Phoebe, la seva filla, si va al llit amb el seu xicot, i que tam-

Quirke entre sotanes

poc ella o ell o l'inspector Hackett, el seu amic, gosen dir en veu alta que a Jimmy Minor li agradaven els homes. Fins al vespre que va ser assassinat, Minor treballava de periodista a *Clarion*. Era treballador i decidit, impetuós i ambiciós, tenia una relació afectuosa amb Phoebe. Però no hi ha revers sense anvers. Amb Patrick, el seu germà, les relacions, en canvi, o eren inexistents o eren fredes. Amb Sally, la seva germana bessona, tot al contrari. Fins i tot massa al contrari. Tot i que el tenia

ben a prop, Phoebe ho descobrirà massa tard. No va saber donar-li prou importància.

També quan s'amaga darrere el pseudònim de Benjamin Black, Banville té cura de construir peça a peça la psicologia dels seus personatges. Els descriu detalladament, ens recorda fets que han viscut, pensaments que tenen o que han tingut, circumstàncies que coneixem gràcies a altres llibres de la sèrie. En el cas de Quirke, a més, sabem que té algunes al·lucinacions. I sabem per què. Però no gaire res més. Henry James va dir que els personatges no han d'emanar de la intriga perquè acaben sent de cartró pedra, és la intriga el que ha d'emanar de la potència dels personatges. Això és el que fa Black-Banville, unes novel·les policiaques als antípodes de moltes altres. Res a veure amb aquella caricatura que és Sherlock Holmes. Tots els personatges de Black-Banville tenen el seu costat de llum i el seu cantó d'ombra. Així, no és tan sols que la delicadesa de Phoebe, de Quirke o de Hackett contrasti amb la indife-

NARRATIVA JORDI LLAVINA

L'estil Bardera

Estil és una paraula que té molts significats. Els més coneguts i estesos són els que la relacionen amb uns usos diguem-ne artístics. D'aquesta manera, parlem de l'estil d'un determinat escriptor, o de l'estil florentí, fent referència a una escola de pintura, per exemple. Però aquesta expressió té altres sentits. Per exemple, el que el diccionari Alcover-Moll li dona en primera acceptió: 'Punxó per a escriure o dibuixar damunt una superfície blana'.

Damià Bardera, escriptor de contes que, de moment, no pensa canviar de gènere, té un doble estil. D'una banda, un estil literari sec i

efectiu, enemic de l'incís i refractari als afalacs dels adjectius, que, si l'haguéssim de comparar a un estri de cuina, s'assemblaria molt més a un tallant que no pas a un ratllador, a uns molls o a una cullera de fusta. *contes de propina* –sempre amb minúscula, com feia el poeta Garriga– és el cinquè llibre de contes que publica. Sens dubte, Bardera ha trobat, en l'entusiasme del seu editor, Francesc Mestres, el seu millor aliat. Aquest nou títol segueix la sendera dels anteriors, però, al meu entendre, introdueix alguns elements nous, ben suggeridors. Hi reconec, en comparar aquesta *propina* amb els llibres prece-

Damià Bardera ha publicat el cinquè recull de contes / ARX

rència abrupta de Harry Clancy, director del diari on treballava Jimmy Minor, o amb la decisió interessada de Carlton Sumner, el propietari, d'informar de la mort de Jimmy: és també que vist des del costat d'Isabel Galloway, Quirke, el seu amant, pot ser encara més indiferent que l'inútil de Harry Clancy. I Sally Minor, molt més estimada que Jimmy. El lector endevina ben fàcilment que la incapacitat de ser afectuós de Quirke, que bona part dels seus dubtes arrenquen de la seva infantesa a Carriclea, acollit pels Germans Cristians. "Si hi havia un món que l'esperava a l'altra banda

Banville difumina les fronteres de la novel·la de gènere

de la mort, tenia la poderosa sospita que seria una altra versió de Carriclea, però pitjor."

Ordres sagrades té la coherència d'un trencaclosques, com en moltes altres novel·les policiaques les peces encaixen amb precisió, però en les novel·les de Black-Banville, les peces són més complexes perquè els personatges tenen passat i fons. Dubtes, contradiccions, pors i somnis. No són només uns actants.

Al capdavant, Black és només una visió més fugaç d'aquest excel·lent novel·lista que és Banville. I Banville difumina les fronteres de la novel·la de gènere amb la gran novel·la. No són els assassins el que li interessa, sinó els personatges. Va ser Joyce Carol Oates qui va dir que en el fons, avui, la novel·la policíaca és l'únic reducte de la novel·la tradicional. I jo diria que Banville també ho veu així. És casual, és clar, que a *Ordres sagrades* coneixerem un roder o un drapaire irlandès que es diu Packie Joyce. Això –i també la xafarderia de tot el que ha fet– a què interessa? *

Una cambra (amb vida) pròpia

Si ens fessin dir, a cuita-corrents, el títol del llibre emblemàtic del feminisme, és probable que el primer que ens vingués al pensament fos *El segon sexe*, de Simone de Beauvoir –un d'aquells llibres que compten amb el rar, i contraproductiu, privilegi d'ésser més citats que no pas llegits– i, en canvi, no esmentéssim l'obra que, vint anys abans, suposà la primera reflexió seriosa, i amargament crítica, sobre la condició de la dona a la nostra societat: *Una cambra pròpia*, de Virginia Woolf.

Per fortuna, La Temerària Editorial, que fent honor al seu nom tempta la sort del tsunami de la crisi apostant per la literatura de qualitat, ha recuperat la traducció que en va fer Helena Valentí. En llegir-lo no sabem si admirar més el seu magistral domini del llenguatge (que converteix les descripcions paisatgístiques en sublim poesia en prosa), la seva intel·ligència i perspicàcia (que posa el dit a la nafra i, sobretot, assenjala el ganivet –masculí– que l'ha produïda), el seu tan mesurat i exacte cultiu de la ironia (que li permet arribar molt més al fons, i molt *més enllà* que no hauria pogut sense servir-se'n) o, simplement, que allò que explica pogués ser realitat fa només 85 anys.

Tant és així que quan se'ns acosti algun neandertal d'aquells que encara sobreviuen en els nostres temps (malgrat l'esquifidesa del seu cervell poc evolucionat) i ens repeteixi, per enèsima vegada, una de les frases més estúpides que la humanitat ha dit mai –"Si l'home i la dona són iguals, com s'explica que cap dona no hagi passat a la història per res

important?"–, en comptes de provar de contenir-nos, el millor que podem fer és lliurar-li el llibre, tot dient-li: "Té, llegeix-lo..., si és que en saps!"

Per a la resta del món, per a la immensa majoria que no tenen necessitat d'insistir "amb un xic massa d'èmfasi sobre la inferioritat de les dones" per provar, infructuosament, de "convèncer-se que els altres són inferiors a [ell]", la lectura d'aquesta tan interessant obra serà tan reconfortant com agrada. Entre d'altres (moltes) raons, perquè descobriran que, a més a més de posseir "una cambra pròpia i cinc-centes lliures l'any", el que li cal a qualsevol escriptora (i escriptor) és no "limitar[-se] a passar a frec de les coses, sinó [ser] capaç de mirar-ne el fons". *

Virginia Woolf
va escriure aquesta novel·la de fons feminista fa 85 anys
ARXIU

UNA CAMBRA PRÒPIA
Virginia Woolf

Traducció: Helena Valentí
Editorial: La Temerària Sant Cugat, 2014
Pàgines: 143
Preu: 16 euros

dents, tot un seguit de *trets d'autor* diguem-ne estructurals, marca de la casa. Flaques temàtiques, si se'm permet el col·loquialisme, com és ara el tractament de l'absurd, del grotesc, de la diferència, de la irreversibilitat del destí, de la cruïda de l'herència genètica, de la indigència... Tot això, tots aquests assumptes, formen part consubstancial de la literatura de Damià Bardera. Hi seran sempre.

Ara bé, aquest nou llibre –que no és el més recent quant a l'escriptura, però que, en canvi, sembla, per això que diré tot seguit, ben bé l'últim també pel que fa a la composició– aporta alguna cosa nova a l'homogeneïtat de vegades excessiva de la seva narrativa. Diria que aquí l'autor s'ha deixat anar una mica més per retrobar, més que mai, la intuïció

poètica que té, i que és un dels seus grans atots (no és casual que la seva *opera prima* fos un llibre de poemes, *el penúltim vòmit*). Hi ha un conte molt bo en què el protagonista, contemplant un taüt, recorda un treball manual que havia fet molts anys enrere, a l'escola. L'esperit de l'analogia campa més lliurement per aquests nous textos barderians. En un parell de contes més, el fang, la neu i un *pegamento [sic]* infantil que serveix per enganxar formigues queden suggestivament aplegats (l'analogia, de bell nou: la comprensió del símptoma). La brutalitat de l'home s'expressa netament en el gest d'un nen marginat pels seus companys que un dia, a l'hora de l'esbarjo, no havent resultat triat per al partidet de futbol, agafa la pilota i l'apunyala.

Apareix, aquí i en molts altres passatges, l'altre *estil* de Bardera. La punxa acusadora, furgadora. El tall que es clava i que fereix.

El llibre es compon de dues parts. En la primera, *en blanc i negre*, hi reconeixem el Bardera de sempre. Si de cas, en algun conte apunta un element que, si no vaig errat, no havia aparegut encara en cap dels seus llibres anteriors: la compassió. La segona part, *ninots*, reuneix contes brevíssims, a tocar de l'aforisme o, fins i tot, del poema. Tots dos Bardera són àcids fins a la caricatura –hi ha molta caricatura, en aquesta narrativa; no debades l'autor és empordanès, i *collona*–. El primer crec que ja ha dit tot el que havia de dir. En canvi el segon obre unes perspectives noves que semblen molt prometedores. *

CONTES DE PROPINA
Damià Bardera.

Pròleg: Lluís Muntada
Editorial: El Cep i la Nansa. Vilanova i la Geltrú, 2014
Pàgines: 194
Preu: 16 euros